

QARAQALPAQ JAÑILTPASHLARINDA ANTROPONIM, TOPONIM HÁM ORNITONIMLERDÍŇ QOLLANÍW ÓZGESHELIKLERI

*Ilimiy basshısı – Sh.Abdinazimov f.i.d., professor
Abullaev Allamurat – Qaraqalpaq mámleketlik universiteti, magistranti*

ANNOTACIYA: Bul maqalda qaraqalpaq jañiltpashlarında ushıraytuǵın antroponim, toponim hám ornitonimlerdín qollanıwı analiz etiledi. Maqalada bul atamalardıń xalıq awızeki dóretiwshiligindegi semantik áhmiyeti, olardıń mádeniy hám tariyxıy konteksttegi ornı ashıp beriledi. Antroponimler ózlik hám minez-qulıqtı ańlatıwda, toponimler arnawlı bir orın yamasa waqıya menen baylanıslı mádeniy miyrastı saqlawda, ornitonimler bolsa tábiyat hám quslarǵa baylanıslı túsiniklerdi sáwlelendiriwde qanday qollanıwı úyreniledi. Bul izertlewde ushıraytuǵın atlar arqalı xalıqtıń dúnyaǵa kóz qarası hám qádiriyatları haqqında tereńrek maǵlıwmat alıw múmkin. Maqala filologiya, folkloristika hám kulturologiya tarawları ushın paydalı bolǵan ilimiy áhmiyetke iye.

АННОТАЦИЯ: В данной статье рассматривается использование антропонимов (личных имён), топонимов (географических названий) и орнитонимов (названий птиц), встречающихся в узбекских народных скороговорках. В статье освещается символическое и семантическое значение этих имён в устном народном творчестве, их роль в культурном и историческом контексте. Антропонимы используются для выражения личности и поведения, топонимы сохраняют культурную память о конкретных местах или событиях, а орнитонимы отражают представления о природе и жизни птиц. Это исследование позволяет глубже понять мировоззрение и ценности народа через встречающиеся в скороговорках имена. Статья имеет научную значимость для специалистов в области лингвистики, фольклористики и культурологии.

ANNOTATION: This article examines the use of anthroponyms (personal names), toponyms (place names), and ornithonyms (bird names) found in Karakalpak folk tongue twisters. The article highlights the symbolic and semantic significance of these names in oral folk literature, as well as their role in cultural and historical contexts. Anthroponyms are used to express personality and behavior, toponyms preserve cultural memory associated with specific places or events, and ornithonyms

reflect perceptions of nature and bird life. This study provides deeper insights into the worldview and values of the people through the names found in tongue twisters. The article holds scientific significance for specialists in linguistics, folklore studies, and cultural studies.

Qaraqalpaq xalqı kóp ásirlik bay tariyxqa iye. Sonın menen birge atababalarımızdan 100 tomlıq kórkem awızeki dóretpeler bizge miyras bolıp qalğan. Qaraqalpaq til biliminde bul folklorlıq shıǵarmalardıń tili azı-kem izertlengen búgingi kúnde de izertlenip kelinbekte.

Sońǵı waqıtları til biliminde awızeki xalıq dóretpeleri tiliniń ózine tán ózgesheliklerin úyreniw jumısları keńnen qolǵa alınıp Rossiyada Kursk, Voronej, Petrazavodsk lingvofolkloristikalıq mektepleri qalıplesti. A.T.Xrolenkorıń «Lingvofolkloristikaǵa kirisiw» oqıw qollanbası (Moskva, 2010) járiyalandı. Qaraqalpaq til biliminde de jańadan qalıplesip atırǵan «Lingvofolkloristika» baǵdarı xalqımızdıń ruwxıy baylıǵı esaplanatuǵın awızeki xalıq dóretpeleri tiliniń ózine tán ózgesheliklerin anıqlawda úlken áhmiyetke iye.

Qaraqalpaq lingvofolkloristikası qaraqalpaq til biliminiń jańadan qalıplesip kiyatırǵan tarawı. Gárezsizlik jıllarında ruwxıy dúnyamızdı bayıtıwda, milliy ózligimizdi tanıwda úlken áhmiyetke iye milliy qádiriyatlarımızǵa bolǵan itibar ayrıqsha kúsheydi. Ásirlerden ásirlerge, áwladlardan áwladlarga ótip biziń dáwirimizge jetip kelgen milliy miyraslarımızdıń biri bolǵan dástanlardı hár tárepleme úyreniw, xalıq arasında úgit-násiyatlaw dáwir talabına aylandı. Sońǵı jılları hár tárepleme rawajlanǵan jas áwladtı Watanǵa súyiwshilik ruwxında tárbiyalawda ayrıqsha orın tutatuǵın qaharmanlıq dástanlardı xalıq arasında úgit-násiyatlawǵa arnalǵan xalıq aralıq konferenciyalardıń ótkeriliwi buǵan ayqın mısıl bola aladı [1].

Qaraqalpaq til biliminde dástanlar tili boyınsha D.S.Nasırovtıń «Qaraqalpaq qaharmanlıq dástanlarında áskeriy atlas hám urıslarda bayanlawda qollanılauǵın terminler»[2;72-77], O.Bekbawlovtıń «Qaharmanlıq epostıń arab-parsı leksikası hám onıń tariyxıy-lingvistikalıq xarakteristikası»[3] miyneti, Sh.Abdinazimovtıń «Qırıq qız» dástanınıń leksikası»[4], A.Ábdievtıń «Alpamıs» dástanı tiliniń leksika-semantikalıq hám stilistikalıq ózgeshelikleri»[5], X.Tolıbaevtıń «Qaraqalpaq dástanlarındaǵı toponimlerdiń lingvokulturalogiyalıq analizi»[6], Z.Daniyarovanıń «Qaraqalpaq dástanlarındaǵı antroponimlerdiń lingvokulturalogiyalıq analizi»[7] degen arnawlı izertlew jumısları bar. Jańıltıwshlar tili boyınsha G.Allambergenova hám U.Qosnazarovalardıń «Qaraqalpaq jańıltıwshlarında antroponimlerdiń jumshalıwı»[8] degen jańıltıwshlarda qollanılǵan adam atları boyınsha maqalası bar.

Antroponimika – onamastikanıń adam atların izertleytuǵın tarawı bolıp, onda qaraqalpaq tilindegi adam atları, familyalar sinxroniyalıq hám diaxroniyalıq aspektlerde úyreniledi. Usı dáwirge shekem folklorlıq shıǵarmalar tilinde qollanılǵan antroponimlerdi izertlewge arnalǵan bir qatar jumıslar islendi. Iлимпaz Z.Daniyarovanıń filologiya ilimleri boyınsha filosofiya doktori (PhD) dissertaciya jumısınń I babı 1-bólimi «Antroponimlerdiń lingvistikalıq aspeseekte izertleniwı» dep atalǵan bolıp, onda qaraqalpaq antroponimikasınıń házirgi izertleniw jaǵdayı haqqında sóz etilgen[7].

Qaraqalpaq tili sózlik xorınıń úlken bólegin antroponimler iyeleydi. Adam atları jámiyetlik áhmiyetke iye bolıp, olarda jámiyettiń mádeniyatı hám jámiyetlik turmısı sáwlelengen boladı. Ismler málim bir shaxstıń áwladı, onıń jámiyette tutqan ornı haqqında da xabar beredi. Hár bir antroponim belgili bir sebeplerge baylanıslı payda boladı. Dúnyaǵa kelip atırǵan perzentke ata-ana qanday da bir jaqsı niyet penen ism qoyadı. Solqoyılǵan ismlerde milliylik sáwlelenedi, olar eskilik hám zamanagóylik boyawı menen síndirilgen boladı. Adamzat jámiyetinde náreste tuwılǵannan keyingi eń áhmiyetli máselelerdiń biri oǵan at qoyıw bolıp esaplanadı. Atsız jámiyet haqqında sóz bolıwdıń ózi múmkin emes[8;57].

Qaraqalpaq xalıq awızeki dóretpeleri, sonıń ishinde jańıltpashlardıń da tilinde antroponimlerdi jiyi gezlestiremiz. Qaraqalpaq jańıltpashlarında Qudiyar, Tańjarbay, Aydarbay, Ádenbay, Táńirbergen, Turman, Eshimbet, Erimbet, Barlıqbay degen adam atları qollanılǵan.

Qul **Qudiyar** qudam edi,
Qudamdı men qudalandıra almadım,
Qudam meni qudalandıra almadı[9;437].

Mısaldaǵı Qudiyar degen er adam atı birikken qospa atlıq bolıp, ol Quday hám yar degen eki sózdiń mánilik hóm formalıq jaqtan birigiwinene jasalǵan. Quday yar bolsın degen mániste qoyılǵan. Bul at Allayar degen at penen sinonim bola aladı.

Tańjarbay, Tańjarbay, bay Tanjarbay,
Qoyındı mol juwsanǵa jay,
Tańjarbay. Qoyın ketti tawdan asıp,
Qoyındı qaytarıp jay, bay Tańjarbay [9;438].

Tańjar atı dúnyaǵa kelip atırǵan perzenttiń tuwılıw waqtına baylanıslı qoyılǵan bolıp, tań ata baslaǵan waqıtta tuwılǵanlıǵınan derek berip tur [8;57]:

Áy, Tańjarbay,
Qoyındı mol juwsanǵa jay,
Tańjarbay, Tańjarbay, **Aydarbaylar** tolıp jatır.
Ey, Tańjarbay degeniń qay Tanjarbay?[9;438]

Xalıqtıń úrp-ádetleri boyınsha er balalarǵa tuwılǵanınan baslap jeti-segiz jasına shekem aydar shash qoyılǵan. Adamlardıń túsiniǵi boyınsha ayırım balalar aydarı menen tuwıladı degen bar. Aydarbay degen at aydarlı, aydarı menen tuwılǵan degen mánisti bildiredi.

Táńirbergen ákeniń tarǵıl tay baytalshası,
Baytalshası degeniń qay tarǵıl baytalshası? [9;440]

Táńirbergen degen er adamnıń atı atı da Táńir hám bergen sózleriniń mánilik hóm formalıq jaqtan birigiwinen jasalǵan. Qudaybergen, Allabergen, Allambergen degen ismler menen sinonim bolıp keledi. Kóp jıllar dawamında biypercent bolǵan ata-analardıń qudaydan percent tilewi, nátiyjede kóp kútilgen percentin táńir jarılqap berdi degen mániste Táńirbergen qoyǵan. Jańıltpashlarda qollanılǵan adam atları arqalı jas balalar ismlerdi de tolıq durıs etip jańılmay aytıwǵa úyrenedi. Kópshilik jaǵdayda ismler awızeki sóylewde qısqartıp ayıladı, al jańıltpashlar arqalı tolıq aytıp úyrenedi.

Jer júzinde qala hám awıllar, shól hám tawlar, dárya hám teńiz sıyaqlı kóplegen geografıyalıq obyektler bar. Olardıń kópshiligi óz atamalarına iye. Bunday atamalar toponimler dep júritiledi. Tildegi toponimikalıq atamalar jámiyettiń kúndelikli materiallıq hám ruwxıy turmısı, xalıqtıń ekonomikalıq hám siyasiy turmısı tiykarında payda boladı. Sonıń menen birge toponimler milliy tilge tán eski leksikalıq, fonetikalıq hám morfologiyalıq elementlerdi ózinde sáwlelendiredi. Qaraqalpaq xalıq folklorındaǵı jańıltpashlardıń tilinde qollanılǵan toponimler de qaraqalpaq milliy tiline tán eski leksikalıq, fonetikalıq hám morfologiyalıq elementlerdi saqlap qalǵan. Usı dáwirge shekem qaraqalpaq folklorlıq shıǵarmaları tilinde jumsalǵan toponimler boyınsha Sh.Abdinazimovtıń «Qırıq qız» dástanınıń leksikası»[10] temasında kandidatlıq dissertaciyası hám X.Tolıbaevtıń «Qaraqalpaq dástanları toponimleriniń lingvokulturologiyalıq analizi»[6] temasındaǵı filologiya ilimleri boyınsha filosofiya doktorı (PhD) dissertaciyasında qaraqalpaq folklorındaǵı dástanlar tilinde jumsalǵan toponimler arnawlı túrde izertlenildi.

Jańıltpashlar tilinde de toponimler hárqıylı mánilerde qollanılǵanlıǵın kóremiz. Olardıń bir toparı háriplerdiń birdeyligin támiyinlew ushın qollanılǵan bolsa, ayımları stillik maqsetlerde qollanılǵanlıǵın kóriwimizge boladı.

Áy Tańjarbay,
Qoyındı **Qoyshı qırǵa** jay, Tańjarbay,
Qumnan qashqan qoyanday shubalańlap,
Qızlar qayda baradı toy tarqamay? [9;438]

Bul mısaldaǵı Qoyshı qır toponimi sharwalardıń qoy baǵatuǵın ornına baylanıslı payda bolǵan. Sebebi, qoylardı kóbinese qırda baǵadı.

Ándijan

Ándijannan shıǵıp edik altı jan,
Altawımız hám palwan,
Atıp edik bir sawısqan,
Ol sawısqannıń terisi,
Altı árekene on eki báykem,
Bir gúlli gewish shıqtı da turdı [9;439].

Ándijan ózbek xalqınıń eski qalalarınıń biriniń atı, házirgi kúnde Ózbekstan Respublikasınıń wálayatlarınıń biriniń atına aylanǵan. XIX ásirge shekem Ándijan beklík bolǵan.

Taxtada paxta ektim,
Paxtanı **Taxta**da ektim [9;444].

Bul jańıtpashta qaraqalpaqlardıń belgili rayonu Taxtakópirdiń atı qısqartıp Taxta kórinisinde qollanılǵan. Házirgi kúnde de awızeki sóylewde usılay qısqartıp qollanıw ushırasadı. Jańıtpashlarda Qoyshı qır, Ándijan, Taxta(Taxtakópır), sıyaqlı toponimikalıq atamalar qollanılǵanın joqarıdaǵı mısallardan kóriwimizge boladı. Qoyshı qır toponimi arqalı xalqımızdıń sharwashılıq penen shuǵıllanǵanlıǵın, Óndijan toponimi arqalı xalqımız ázelden qońsılas ózbek xalqı menen tıǵız baylanısta bolıp otırǵanlıǵın, al Taxtakópır toponimi arqalı bolsa bul rayon atamasınıń ata tilimizde burınnan bar ekenligin kóriwimizge boladı.

Qus atamaları – ornitonimler de leksemalar esaplanadı hám olar sóylew procesinde, zárúrli orınlarda tekstler quramında da qollanıladı. Tilimizdegi ornitonim – leksemalar da basqa leksemalar sıyaqlı mánilik toparlarǵa (LMT) bólinedi. LMT degende belgili bir ulıwmalıq belgi (ulıwmalastırıwshı semalar) tiykarında ornitonim – leksemalardı anıq bir toparlarǵa birlestiriw túsiniledi. Qaraqalpaq tilindegi ornitonim – leksemalardı tómendegi segiz LMTǵa ajıratıw:

1) jırtqısh quslardıń atamaların bildiriwshi LMT: suńqar, lashın, mıyqı, qırǵıy, tazqara, úki, quzǵın, bayıwlı, suńqar, qaraqus, qıran, búrkit hám t.b.

2) mádeniy-landshaft quslarınıń atamaların bildiriwshi LMT: shımshıq, kepter, qumırı, búlbil, bódene hám t.b.

3) toǵay quslarınıń atamaların bildiriwshi LMT: keklik, qırǵawıl, tawıs, hákke, toqıldawıq, torǵay hám t.b.

4) suwda jasawshı quslardıń atamaların bildiriwshi LMT: ǵaz, úyrek, aq quw, qasqaldaq, pingvin, suw tawıq, láylek, suqsur hám t.b.

5) batpaqlıqta jasawshı yamasa awqatlanıwshı quslarınıń atamaların bildiriwshi LMT: batpaqlıq bayıwlısı, batpaqlıq bóktergisi, batpaqlıq qamıs torǵayı, ılayshı, balshıqshı hám t.b.

6) qurǵaqlıqtıń ashıq orınlarında jasaytuǵın quslardıń atamaların bildiriwshi LMT: tırna, jorǵa tuwalaq, qarlıǵash, torǵay, jıqlıshı, buldıriq, qarabawır, Afrika túyequsı, Amerika túyequsı (nandu), Avstriya túyequsı (emu), tuwalaq hám t.b.

7) úy (asırandı) quslarınıń atamaların bildiriwshi LMT: tawıq, shaytan tawıq, túye tawıq, shóje, qoraz, ǵaz, keklik, úyrek hám t.b.

8) ápsánawiy quslarınıń atamaların bildiriwshi LMT: suymurıq, qumay, haqnus, búlbilgóya hám t.b [11].

qaraqalpaq jańıltıwshılıǵı tilinde tómendegi qus atamaları ushırtasadı:

Daryanıń jaǵasında shúregey **úyrek**,
Búyregi qın-keń,
Ot úrpelegen, suw shúrpelegen,
Búyrekli **úyrek** [9;437].

Úyrek – bul sóz ornitonim sıpatında «suwda júziwshi, bası menen súńgip awqatlanatuǵın jalpaq tumsıqlı qus mánisin bildiredi. Bul sóz tariyxıy jaqtan dórendi sóz bolıp, onıń bas morfeması yamasa birinshi komponenti or-ór-ur bolıp tabıladı. Bul morfema túrkiy tillerdegi órmelew, óriw feyilleriniń ór – tiykarınıń ózi esaplanadı. Úyrek suwda, tap adamnıń jerde órmelegenindey háreketler járdeminde júzedi. Mine usınday tiykarǵı belgisi tiykarında onı basqa, túrli quslardan ajıratıp, háreketi itibarǵa alınǵan halda atama berilgen. X ásirde jumsalǵan odırak variantında bolsa, biziń pikirimizshe, seslik ózgerisler bolǵan bolsa kerek (metateza qubılısı). Biraq, qazaq, qaraqalpaq tillerindegi úyrek, bashqurt tilindegi óyrek, uyǵır tilinde ódák sıyaqlı variantlarda da metateza qubılısı (d-r) hám túrkiy tillerdegi fonetikalıq nızamlılıq «d» niń «y» lasıwına ámel qılınǵan. Kópshilik túrkiy tillerde bul «y» lasıw qubılısı júz bermey, dáslepki forması saqlanıp qalınǵan. Sózdıń kómekshi morfeması -dak,-dók,-dek,-dek,-rek da seslik ózgeriw qubılısına ámel qılınǵan (t > d > r). Kómekshi morfemanıń tiykarı eski túrkiy tilindegi tek 1) bir qansha; 2) tınısh (oǵuz tilinde) sózleri bolıp tabıladı. Demek, bunnan úyrek sóziniń tiykarǵı mánisi «tınısh, áste órmelewshi, júziwshi, háreket qılıwshı» degen juwmaq kelip shıǵadı. Qaraqalpaq tilinde bul ornitonim quramındaǵı fonetikalıq ózgerislerdi tómendegishe kórsetiwge boladı: ur – dak > urdak > urdek > urdek > úyrek [11].

Bes push altı biyday,
Tamnıń jarıǵında,
Turǵan ópejil **torǵay**,
Olardı jegenniń,

Tımpıǵı qurǵay [9;442].

Torǵay – bul sóz ornitonim sıpatında «Denesi pár menen jabılǵan, múyız tumsıqlı kishkene dala qusı» mánisin bildiredi. Eski túrkiy tilinde de usınday mánini ańlatqan bul sóz dáslep torıǵa formasında ayılǵan. Keyin ala bul sózdiń aqırına erkeletiw mánisin bildiriwshi –y qosımtası qosılǵan, ekinshi buwındaǵı qısqa dawıslı ayılmay qısqarıwǵa ushıraǵan. Ayırım ilimpazlardıń shamalawı boyınsha torǵay sózi tur feyiline -ǵay affiksiniń jalǵanıwı arqalı payda bolǵan. Sebebi, torǵay ádette bálentlikte bir jerdiń ózinde uzaq waqıt tura aladı. Degen menen, kópshilik ornitologiyalıq ádebiyatlarda torǵaydıń bunday ózgesheligi haqqında maǵlıwmatlar berilmegen[11].

Atız ishi tolı kók shóp,
Jayılıp júr kóp **átshók**,
Kóp átshek, kók átshok,
Kók átshók, kóp átshók,
Kóp shóp kók, kók shóp kóp[9;443].

Átshók – bul sóz ornitonim sıpatında «ózi uya salmay, máyegin basqa quslardıń uyasına tuwatuǵın toǵay qusı, sonday-aq, báhárde keletuǵın, basında tajısı bar, sırtqı kórinisi júdá sulıw qus» mánilerin bildiredi. Atama eski túrkiy tilinde kak-kuk sózi tiykarında payda bolǵan, qusqa onıń sayrawına qaray berilgen bolsa kerek. Eski túrkiy tilinde bul sózdiń bólekleri birlesip, qosarlı kk dawıssızlarınıń biri ayılmay, túsirilip qaldırılǵan: kak + kak = kakuk.

ÁDEBIYATLAR

1. Abdinazimov Sh. Lingvofolkloristika. - Tashkent: «Sano-standart», 2018.
2. Вестник Каракалпакского филиала АНУзССР. 1973. № 2. -С. 72-77.
3. Бекбаўлов О. Кахарманлык эпостың араб-парсы лексикасы хэм онын тарийхый-лингвистикалық харектеристикасы. - Нөкис: Қаракалпакстан, 1979.
4. Абдиназимов Ш. «Қырық қыз» дәстанының лексикасы». Кандидатлық диссертациясы. Нөкис. 1992.
5. Abdiev A. «Alpamis» dástanı tiliniń qısqasha túsindirme sózligi». - Nókis: «Qaraqalpaqstan», 2012.
6. Tolıbaev X. Qaraqalpaq dástanlarındaǵı toponimlerdiń lingvokulturologiyalıq analizi. Filologiya ilimleri boyınsha filosofiya doktori (PhD) dissertaciyası. Nókis. 2023.

7. Daniyarova Z, Qaraqalpaq dástanlarında antroponimlerdiń lingvokulturologiyalıq analizi. filologiya ilimleri boyınsha filosofiya doktori (PhD) dissertaciyası. – Nókis: 2023.
8. Бердақ атындағы ҚМУ Хабаршысы. - Нөкіс: 2022//№3(57).
9. Қарақалпақ фольклоры. Көп томлық. 88-100том. – Нөкіс: «ИЛИМ», 2010. 437-б.
10. Абдиназимов Ш. «Қырық қыз» дәстанының лексикасы». Кандидатлық диссертациясы. Нөкіс. 1992.
11. Хожанов М. «Қарақалпақ тилинде орнитонимлер». Монография. – Нөкіс: «Қарақалпақстан», 2019.
12. Айназарова, Г., & Алламбергенова, Г. (2016). АДЪЕКТИВЛИК ФРАЗЕОЛОГИЗМЛЕР ҚУРАМЫНДА КЕЛБЕТЛИКЛЕРДИҢ ЖУМСАЛЫҰЫ . ВЕСТНИК КАРАКАЛПАКСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО УНИВЕРСИТЕТА ИМЕНИ БЕРДАХА, 32(3), 131–133. извлечено от <https://science.karsu.uz/index.php/science/article/view/839>
13. Алламбергенова, Г. (2017). И.ЮСУПОВ ШЫҒАРМАЛАРЫНДА АДЪЕКТИВ ФРАЗЕОЛОГИЗМЛЕРДИҢ СТИЛЬЛИК ҚОЛЛАНЫЛЫҰЫ . ВЕСТНИК КАРАКАЛПАКСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО УНИВЕРСИТЕТА ИМЕНИ БЕРДАХА, 35(2), 153–155. извлечено от <https://science.karsu.uz/index.php/science/article/view/1008>
14. И. Юсупов шығармаларында фразеологизмлер менен психологиялық халаттың берилиўи. Пim ha'm ja'miyet А Гулжахан No'kis 1, 16-17, 2017
15. Алламбергенова, Г. (2016). ФРАЗЕОЛОГИЯЛЫҚ СӨЗ ДИЗБЕКЛЕРИНДЕГИ СИНОНИМИЯ (И.Юсупов шығармалары мысалында). ВЕСТНИК КАРАКАЛПАКСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО УНИВЕРСИТЕТА ИМЕНИ БЕРДАХА, 33(4), 119–122. извлечено от <https://science.karsu.uz/index.php/science/article/view/905>
16. Фразеологиялық сөз дизбеклериниң көркемлеў кураллары хызметинде қолланылыўы А Гулжахан Актуальные вызовы современной науки. VI Международная научная конференция, 2016
17. Юсупов асарларида синоним фразеологизмларнинг услубий қўлланилиши АИ Гулжахан Пm sarchashmalari. Urganch 6, 71-75
18. Фраземалардың узвал стильлик функцияларда қолланылыўы Мумтоз адабиёт ва жамиятни маънавий янгилаш масалалари» А Гулжахан Халқаро илмий, 2017

- 19.Выражение психологических состояний посредством фразеологизмов в произведениях И. Юсупова Гулжахан Айтбаевна Алламбергенова
Российская тюркология, 58-64, 2018
- 20.Юсупов поэзиясында соматикалық фразеологизмлердің стильлик қолланыўы АИ Гулжахан Иlim ha'm ja'miyet. No'kis 4, 11-13

